

Nr 178.

Av herr **Törnkvist** i Karlskrona, *angående utredning och förslag i fråga om arbetsförhållandena vid rikets fasta brandkårer.*

Den av riksdagen beslutade provisoriska arbetstidslagen av den 17 september 1919, vilken lag sedermera blivit med en del ändringar förlängd, omfattar arbetare, anställda i rörelse, industriell eller icke, vari användes arbetare till arbete för arbetsgivares räkning. Sålunda inrymmes under denna lags bestämmelser även större delen av de i städernas tjänst anställda arbetarna. Från lagens omfattning har redan från dess tillkomst undantagits en del grupper, bland andra sådana, vars arbete till sin natur är så oregelbundet att det svårigen kan läggas på bestämda tider, däribland polismän, brandmän m. fl. För polismännen har sedermera efter den nya polislagens tillkomst arbetstiden blivit reglerad genom § 18 av Normalinstruktion för polispersonal, fastställd den 12 december 1925 så, att polisman, som huvudsakligast har att fullgöra patrullerings- eller inspektionsverksamhet skall tjänstgöra i medeltal högst fyrtioåtta timmar under varje vecka.

Vad åter brandmännen beträffar torde en av orsakerna till att de undantagits från lagens bestämmelser vara att eldsläckning, från att tidigare hava varit en angelägenhet, som ålåg städernas alla arbetsföra män vid sidan av deras borgerliga näring, först på senare tiden övergått att bliva ett yrke, inom vilket ett visst bestämt antal befattningshavare ha sin ständiga systerställning.

Tidigare ha polis- och brandväsendena varit så intimt sammankopplade att till och med i flera städer dessa angelägenheter skötts av en och samma personal. På grund av den allt mer tilltagande maskinella utrustningen måste brandtjänstens utövare numera helt ägna sig åt sitt yrke, men torde likheten i tjänstgöringsförhållandena dessa båda grupper emellan fortfarande vara så stora, att någon väsentlig skillnad i tjänstgöringstidens längd icke torde vara av behovet påkallad.

Polismännens tjänstgöring torde i regel kunna uppdelas dels i patrullering och dels i vakttjänst å poliskontor. Som av här nedan införda uppgifter över brandmännens tjänstgöringstid framgår, är brandmännens tjänst indelad dels i effektivt arbete, dels i vakttjänst, varunder brandmannen

självfallet icke får lämna brandstationen. Härav framgår, att dessa båda tjänster i stort sett äro jämförbara.

Vid 1926 års riksdags behandling av den provisoriska arbetstidslagen ingåvo brandmännen genom sin organisation en till riksdagens andra lagutskott ställd skrivelse jämte därtill bifogad bilaga av följande innehåll:

»Till riksdagens andra lagutskott, *Stockholm*.

Då vi erfarit, att riksdagens andra lagutskott har under behandling Kungl. Maj:ts proposition angående lagstadgad normalarbetsdag, få vi som representanter för Sveriges organiserade brandmän vördsamt anföra följande:

Redan från lagens tillkomst voro från densammas tillämpning undantagna vissa grupper, varibland särskilt brandmännen, vilka dock förvisso äro i stort behov av lagstiftningens ingripande för att ernå en i någon mån rättvist avvägd tjänstgöringstid. Vi våga påstå, att få grupper ha så lång och så regelbunden tjänstgöring som brandmännen. Sälunda förekommer inom brandkårerna dels en *effektiv arbetstid* av i medeltal 6.5 timmar per *dygn*, och är arbetet som utföres fullt jämförligt med arbete inom hantverk och industrier. Därtill kommer den s. k. vakttjänstgöringen, som omfattar dygnets återstående timmar och under vilken inbegripes eldsläckning, ambulans- och polistransporter, skötsel av hästar, telegrafvakter och dylikt, vilket ju till stor del även utgöres av effektivt arbete.

Fritidsförhållandena belysas av bifogade tabell (bil. 1), varav framgår att fritiden per månad varierar mellan 144—243 timmar, vilket ju ej kan sägas fylla ens de rimligaste anspråk. Därtill kommer att brandmännen i regel ej äga rätt att ens å sin fritid — utom vad det gäller semestertiden — lämna vederbörande stads område, dels äro de skyldiga att omedelbart inställa sig vid eldsvåda samt att vid sjukdom och annat förfall hos tjänstgörande manskap även å fridagarna inställa sig i tjänsten.

Det kan visserligen invändas, att brandmännens vakttjänstgöring ej är så krävande och ej heller räknas som effektivt arbete i egentlig mening, men vilja vi däremot framhålla, att brandmännen under flera dygn i följd måste vara beredda för omedelbar utryckning, vilket ju verkar synnerligen enerverande. Ävenså kan framhållas att landsvistelse, familjeliv, föreningsliv m. m., som ingår i övriga människors program, äro på grund av tjänsteförhållandena så gott som bannlysta ur en brandmans liv.

Det synes oss således ostridigt och torde heller icke av någon efter ett rättvist bedömande kunna jävas, att en omreglering av vår tjänstgöringstid ned till exempelvis 84 timmar maximum per vecka ingalunda kan anses obefogad.

Med stöd av ovanstående samt bifogade tjänstgöringstabell våga under-tecknade därför vördsammast hemställa, det andra lagutskottet vid behand-

lingen av omskrivna lagfrågor ville taga välvillig hänsyn till de av oss anförda förhållandena.

Stockholm den 11 mars 1926.

För Svenska Kommunalarbetareförbundet:

Thure Andersson.

För till Svenska Kommunalarbetareförbundet ansluten brandkårspersonal:

Gunnar Klintin, Karlskrona.

R. J. Panniér, Söderhamn.

J. Cederholm, Malmö.

S. Forsberg, Göteborg.

Delegerade.»

Andra lagutskottet anförde i sitt yttrande över motionerna (nr II: 286 och 290, 1928) i ärendet bl. a., att bärande skäl ej torde föreligga att vid sidan av nu gällande 8-timmarslag utfärda särskilda föreskrifter för rikets brandkårer, att hänsyn skulle tagas till de växlande förhållandena, varunder brandmännen arbeta, samt att vederbörande kommuner i regel icke missbruka sin rätt att egenhändigt bestämma över brandmännens arbets- och tjänstgöringstid. Motionen avsåg endast en hemställan till Kungl. Maj:t om utredning i ärendet, vilken utredning just med hänsyn till de av utskottet påtalade växlande förhållandena torde vara särskilt av behovet påkallad. Den utredning, som bifogades 1928 års motion, och vilken även nu bifogas, visar att kommunerna icke tagit den hänsyn till brandmännens berättigade krav på fritid, som utskottet synes ha förutsatt.

Jag anser, att brandmännens tjänstgöring är av den art, att en reglering av arbetstiden för dem är starkt av behovet påkallad. Lämpligast synes en utredning om de nu rådande arbetstidsförhållandena inom rikets brandkårer bära företagas så, att utredningsresultatet föreligger till den tid, då nu provisoriskt gällande arbetstidslag skall förnyas.

I anledning av vad jag sålunda anfört, hemställes,

att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla att Kungl. Maj:t till 1930 års riksdag, då lagen om arbetstidens begränsning ånyo torde komma under statsmakternas omprövning, låter verkställa utredning rörande arbetstidsförhållandena vid rikets fasta brandkårer samt för riksdagen framlägga det förslag, vartill utredning kan giva anledning.

Stockholm den 21 januari 1929.

Algot Törnkvist.

Uppgift över arbetstid, vakttjänstgöring m. m. för brandmän 1926.

P l a t s	Antal tjänstgöringstimmar pr dygn	Fridygn vart	Semester	A n m ä r k n i n g a r
Borås.....	5,5	5:te	1:a och 2:a åren 7 dygn, därefter 15 dygn.	
Eskilstuna...	6,5	5:te	Efter 1 år 14 dygn.	Samtl. bo på station. Telegrafvakt uppdelad på 3 man med fridygn vart 3:dje. Dessa deltaga ej i annat arbete, utom vid eldsvåda, då en skall vara med.
Gävle.....	5,0	4:de	Efter 1 år 9 dygn, 2 år 11, 3 år 13, 4 år 15 samt efter uppnådda 40 levnadsår 21 dygn.	Vakttjänsten uppdelad på 4 man och 1 dygn i sträck.
Göteborg ...	7,0	3:dje	Efter 1 år t.o.m. 44:de levnadsåret 20 dagar, fr. o. m. 45:te levnadsåret 30 dagar.	Vakttjänst 1 dygn vart 8:de dygn. Alla vakter utom telegrafvakt deltaga i effektiva arbetet när detta pågår. Tjänstgöring å ambulansbil vart 12:te dygn 1 dygn i följd. Då brandmännen vid 1924 års ingång erhöilo vart 3:dje dygn fritt, uppgjorde de en beräkning över tjänstgöringstiden: av veckans 168 timmar tjänstgöring 112 och 56 fria. Av de 112 tjänstgöringstimmarna 24 timmars effektivt arbete, 28 timmars vakttjänst (tjänstgöring vid ambulansbilarna inräknad), övriga 60 timmar ej direkt arbete eller vakt, men få vistas å stationen. Denna uppgift ville brandbefälet ej godkänna men de kunde ej bevisa den felaktig, varför begärd arbetsordning blev fastställd.

P l a t s	Antal tjänstgöringstimmar pr dygn	Fridygn vart	Semester	A n m ä r k n i n g a r
Halmstad ...	5,0	6:te	14 dagar, efter 40 levnadsår och 15 tjänsteår 20 dagar.	Telegrafvakt vart 11:te dygn 1 dygn.
Hudiksvall ..	1:a kusk 8 tim., 2:a kusk 9 tim.	8:de varannan söndag	1:a—5:te åren 12 dagar, därefter 16 dagar.	Kuskar dessutom 3 tim. vakttjänst pr dygn. Brandtelegrafvakt vakttjänstgöring dygnet om mellan fridagarna. Samtliga fritid var 4:de kväll mellan kl. 6—10.
Härnösand...	7,5	6:te	Efter 1 år 10 dagar.	
Jönköping...	6,0	4:e	1:a—5:te året 10 dygn därefter 15 dygn.	Vakttjänst vart 8:de dygn.
Karlskrona...	7,0	3:e	14 dagar.	Tjänstgöringen är indelad i niodagarsperioder enligt följande: Efter två tjänstgöringsdygn (48 timmar) följer fridag med frihet mellan kl. 10 f. m. och 12,30 e. m., 3 e. m. och 9 e. m. samt kl. 7 f. m. och 8 f. m. dagen efter, dock med skyldighet att under tiden 10 f. m.—12,30 e. m. förrätta arbete utom stationen, vilket som regel alltid förekommer på söcken dagarna. Därefter två tjänstgöringsdygn (48 timmar) varpå följer fridag enligt följande: mellan kl. 10 f. m. och 10 f. m. dagen efter, såvida ej denna fridag inträffar på en fredag, då skyldighet till en timmes övning föreligger. Efter ytterligare två tjänstgöringsdygn (48 timmar) kommer fridag enligt följande: kl. 10 f. m.—12,30

Pl a t s	Antal tjänstgöringstimmar pr dygn	Fridygn vart	Semester	A n m ä r k n i n g a r
				e. m. samt kl. 3 e. m.— f. m. dagen efter, sålun fortsätter tjänstgöring fridag med niodagarsperio- der, period efter period.
Kristianstad.	6,0	6:e	14 dagar.	Vakttjänst vart 6:te dygn 1 dygn.
Luleå	7,0 tim. å vardag, 1,0 tim. å sön- dag.	5:e	Fr. o. m. 1:a året 25 dagar, efter 40 levnadsår 35 dagar.	
Lund	5,0 tim. å vardag, 3,5 tim. å lör- dag	4:e o. 7:e ¹⁾	2:a—5:te året 10 dagar, därefter 15 dagar.	¹⁾ Dessutom en natt mellan kl. 7 e. m. och 7 f. m.
Malmö	5,0	4:e	10 dagar intill 40 levnadsår, där- efter 15 dagar.	Telegrafvakt 2 å 3 gånge i månaden i 24 timmar.
Söderhamn..	Obestämd	1 dygn i veckan ²⁾	1:a—5:e åren 14 dagar, därefter 18 dagar.	²⁾ Dessutom varannan sön- dag och 2 kvällar i måna- den mellan kl. 6 och 10 e. m.
Trälleborg...	5,0 tim. jämfte av- lösning till vakter 1 å 2 tim. pr dag	Efter 4 dygn fritt 38 tim.	1:a anställnings- året 14 dagar, 13:e anställ- ningsåret och 45:e levnadsåret 3 veckor.	Vakttjänstgöring vart 6:e eller 7:e dygn om 24 tim- mar.
Umeå	6,0	6:e	Efter 9 månader 10 dagar, efter 5 år 14 samt 8 år 20 dagar.	Vakttjänstgöring vart 6:e dygn.
Uppsala.....	7,0 tim., sön- o. helg- dag 1 tim.	4:e	Efter 1 år 8 da- gar, efter 2 år 12 dagar.	Telegrafvakt vart 8:e dygn.
Västerås	6,0 tim., lörd. 4,0 tim.	5:e	15 dygn.	Telegrafvakt uppdelad på 5 man med 1 dygn i taget.

P l a t s	Antal tjänstgöringstimmar pr dygn	Fridygn vart	Semester	A n m ä r k n i n g a r
Örebro	6,0	5:e	14 dygn. Fr. o. m. 40:e levnadsåret 21 dagar.	Telegrafvakt uppdelad på 10 man med 1 dygn i sänder.
Östersund ...	6,0	5:e	15 dygn. Efter 45 levnadsår 20 dagar.	

Här angivna tjänstgöringstimmar pr dygn avser endast den ordinarie arbetstiden, men utföres å övriga timmar vakttjänstgöring.

Arbete, som ej tål uppskov, såsom ambulanskörning, skötsel av hästar och dylikt utföres oavsett den ordinarie arbetstiden.

Vid en del brandkårer utföres teatervakter och dylikt även å fridygn.

På en del platser äga ej brandpersonalen rätt att lämna staden utan särskild tillåtelse.

